

Zdeněk Miler

* Kladno 21. února 1921

Od útlého dětství rád kreslil a zcela přirozeně směřoval ke dráze výtvarníka. Po absolvování Státní grafické školy v Praze pokračoval od r. 1938 ve studiu na tehdejší pražské Uměleckoprůmyslové škole u profesorů Jaroslava Bendy a Antonína Strnadela. Za války studia

přerušil a víceméně z nouze nastoupil koncem roku 1941 jako výtvarník do Batových ateliérů kresleného filmu ve Zlíně.

Po válce pokračoval ve studiích na tehdy už Vysoké škole uměleckoprůmyslové a nastoupil do studia Bratří v triku v Praze. Pro toto studio vymyslel také firemní logo: tři kudrnaté kluky v námořnických tričkách. Bratry v triku vedl tehdy Jiří Trnka. U něho se Miler vyučil řemeslu animátora i základům scenáristiky a připravoval se k samostatné práci. Jeho prvním filmem se stala Wolkerova temná pohádka *O milionáři, který ukradl slunce*. V roce 1954 dostal zakázku na film o výrobě plátěné košilky. Hledal zvířátko, které by celý snímek spojovalo a které se, pokud možno, dosud v žádném animovaném filmu neobjevilo. Na krta údajně přišel během procházky, když zakopl o krtinu. Zpočátku měl spoustu práce s polidštěním tohoto zvířátka, připadalo mu podle ilustrací v zoologické literatuře ošklivé a vzdálené postavě sympatického hrdiny. Když zavrhl motiv košilky, spolu s krtečkem přišly na svět kalhotky s kapsami. Výroba trvala neuvěřitelně dva roky, ale výsledek stál za to. Film *Jak krtek ke kalhotkám* přišel slavil obrovský úspěch a na mezinárodním festivalu v Benátkách získal hlavní cenu Benátského lva. S krtečkem v hlavní roli vzniklo postupně více než 60 animovaných filmů. Úspěchu příběhů s krtečkem pomohla nejen originalita a roztomilost postavičky, která vše řeší s vtipem a nikdy se nemračí, ale i to, že krtek, s výjimkou prvního filmu, nemluví. Citoslovce, která krteček a jeho přátelé vydávají, jsou vlastně záznamem dětských hlasů výtvarnickových malých dcer.

Vedle filmů s krtečkem přivedl Zdeněk Miler do českého animovaného filmu další hrdiny. V letech 1960-61 natočil didaktickou filmovou sérii *O zvědavém štěňátku*, v roce 1961 vznikla výchovná pohádka *O nejbohatším vrabci na světě* a v roce 1967 animovaný snímek *Sametka* podle hry *O housence, která štepovala* amerického spisovatele Normana Corwina. Ve druhé polovině 70. let vznikla např. pohádka *O kohoutkovi a slepičce*. Pro děti natočil Zdeněk Miler přes sedmdesát filmů, ale stihl také dva snímky pro dospělé - film *Rudá stopa* a originální animovaný horor *Romanci Helgolandskou*.

Od 50. let se autor systematicky věnuje ilustrátorské tvorbě. Zaměřil se na tvorbu pro děti a vedle ilustrací připravil i velké množství leporel a omalovánek. Svoji ilustrátorskou činnost spojil s nakladatelstvím Albatros, pro které postupně ilustroval přes čtyřicet knih. Nejznámější jsou asi jeho obrázky ke knihám *Cesty formana Šejtročka* a *Kubula a Kuba Kubikula*. Je držitelem mnoha ocenění. V r. 1999 obdržel od nakladatelství Albatros ocenění Zlatá paleta, v r. 2001 obdržel Cenu za celoživotní práci s dětskou knihou a v roce 2006 mu prezident republiky udělil státní vyznamenání Medaile Za zásluhy 1. stupně.

MUZEUM A GALERIE ORLICKÝCH HOR
V RYCHNOVĚ NAD KNĚŽNOU

Orlická galerie

Z PŘÍBĚHŮ

O krtečkovi Zdeňka Milera

II. patro Kolowratského zámku v Rychnově nad Kněžnou
do 30. června 2010

si Vás dovoluje pozvat
do

Orlické galerie

na výstavu **Z PŘÍBĚHŮ**
O krtečkovi
Zdeňka Milera

kteřá bude zahájena v pátek 30. dubna v 16 hodin

V hudebním programu vystoupí
flétnový soubor **Sarabanda** z Rychnova nad Kněžnou
pod vedením Martina Šedy

Výstava je spojena s programem pro děti
a potrvá do 30. června 2010

info
tel. 494 534 015 – www.moh.cz – galerie@moh.cz
Otevřeno denně mimo pondělí 9 - 13 a 14 - 17 hodin

**Z povídání redaktorky Zdeňky Kuchyňové se Zdeňkem Milerem
o krtečkovi ve vysílání Českého rozhlasu v únoru roku 2006.**

ZK: Jak vlastně vznikla slavná postavička krtečka? Úplnou náhodou!
Zdeňk Miler se totiž nejdřív pustil do povídky O plátěné košilce.

ZM: *Ta povídka se mi nelíbila, protože tam byly samé stroje a nebylo
to vůbec pro děti. Říkal jsem si, že jestli to má být pro děti, tak tam
musí být nějaká figurka, která bude celý děj provázet a tak jsem začal
přemýšlet. Chtěl jsem udělat nějakou novou figurku, kterou ještě nikdo
nedělal. Ale vůbec mně to nešlo. Říkal jsem si, že se půjdu projít
do lesa a buď na něco přijdu nebo to vzdám. Šel jsem do lesa a na nic
jsem nepřišel. Byl jsem zničený a když jsem vylezl na louku, tak jsem
zakopnul a byla to krtina. Tak jsem si říkal: Jé, to je nápad – krtek!*

ZK: Zdeňk Miler utíkal domů, vzal si Brémův Život zvířat a začal
kreslit. Krteček se mu ze začátku nelíbil. Zjistil, že není právě nejhezčí
a ještě k tomu je slepý. A tak kreslil a kreslil, až proměnil
nevzhledného nepřítele zahrádkářů v miláčka dětí.

ZM: *Je to taková figurka, která není ani myš, nemá to nějaký výraz,
tak jsem to začal kreslit a třetí týden jsem z toho zvířátka udělal
figurku, se kterou šlo hrát v kresleném filmu. Potom jsem udělal
film, který se jmenoval Jak krtek ke kalhotkám přišel. Film přišel do
Benátek a tam se všem moc líbil a dostal hlavní cenu Benátského Iva.*

ZK: Změnil se nějak krteček za těch 50 let nebo je pořád stejný?

ZM: *Drobné úpravy byly. Měl ocásek, ten jsem mu nakonec zrušil.
Potom měl dlouhý čumák a vypadal dost staře. Tak jsem mu ho zkrátil
a v tu ránu byl z něho kluk.*

ZK: Na krtečkovi pracoval Zdeňk Miler někdy i osmnáct hodin denně.
Kртеček nemluví žádným jazykem, ale zároveň všemi. Skoro nikdy
se nemračí, ani nevztěká - jenom pláče, směje se a diví. A to je
možná důvod, proč má u dětí úspěch.

ZM: *Nějak je to v té figurce zakleté. Je to v jeho povaze. On je milý,
věci, které jsou nepřijemné, řeší vtipem. To mají, myslím, děti docela
rády.*